

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอจัดลำดับของการเสนอดังนี้

ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองชิป (CIPP Model)

หลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน(ผดุงครรภ์อนามัย) ฉบับ พ.ศ.2526

ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้คำนิยามหรือความหมายของคำว่า "หลักสูตร" ไว้หลายทัศนะด้วยกัน บางทัศนะให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือเอกสาร บางทัศนะว่าหลักสูตรคือเนื้อหาวิชา หรือหลักสูตรคือมวลประสบการณ์เหล่านี้เป็นต้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำนิยามของนักวิชาการทางการศึกษาบางท่านมากล่าวไว้ในที่นี้ เช่น

กู๊ด (Carter V.Good, 1973 : 157) ได้ให้ความหมายไว้ในพจนานุกรมทางการศึกษาของเขาว่ามีความหมาย 3 ประการคือ

1. กลุ่มรายวิชาที่จัดเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนให้จบชั้นหรือเพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาเอกที่ศึกษา ตัวอย่างเช่น หลักสูตรมัธยมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา
2. แผนทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาหรือสิ่งที่จะสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้สำเร็จการศึกษาหรือได้รับประกาศนียบัตร หรือเข้าสู่สาขาวิชาชีพหรือสายอาชีพได้
3. กลุ่มวิชาและแผนการจัดประสบการณ์ที่นักเรียนควรได้รับ ภายใต้การชี้แนะแนวทางของโรงเรียนหรือสถานศึกษา

สมิทร คุณานุกร (2523 : 2) กล่าวว่า "หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติเป็นอุดมคติอุดมการความใฝ่ฝันของบุคคลแล้วหลักสูตรก็เปรียบได้กับโครงการของการปฏิบัติเพื่อให้อุดมคตินั้นบรรลุถึงผลสำเร็จ" และ "หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นผลที่มุ่งหวังแล้วหลักสูตรก็เปรียบได้กับมรรควิธีที่จะนำความมุ่งหมายดังกล่าวไปสู่ผลสำเร็จ"

ธำรง บัวศรี (2503 : 64) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "ตามแนวความคิดใหม่ หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทางการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมด้านต่างอย่างดีที่สุดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนอย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพได้ตามความปรารถนา"

สิริพร บุญยวัฒน์ (2529 : 5) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าหลักสูตรหมายถึงความถึงประสบการณ์ทั้งมวลที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หลักสูตรจึงหมายถึงทั้งส่วนที่เป็นข้อกำหนดรายการสอนและส่วนที่เป็นกระบวนการทั้งปวงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดนั้น"

จากตัวอย่างคำนิยามที่ยกมากล่าวนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำนิยามที่นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ไว้และจากการที่คำนิยามมีความหมายแตกต่างกันมากมายนี้เอง สัจจ อูทรานันท์ จึงได้จัดหมวดหมู่ของคำนิยามทั้งหลายว่ามีความหมาย 8 แนวทางคือ

1. หลักสูตรคือรายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่นำเสนอ เช่น หลักสูตรคือรายการของสิ่งต่างาซึ่งเด็กและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบโดยการพัฒนาความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่างาให้ดีและเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่
2. หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เช่น หลักสูตรประกอบไปด้วยประสบการณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับภายใต้การแนะนำของครู
3. หลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่างาที่เตรียมการไว้และจัดให้แก่ักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน
4. หลักสูตรคือสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ เช่น หลักสูตรคือ การตัดสินใจก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับของเนื้อหาวิชา การเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้สอน การเลือกวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งกฎเกณฑ์

ในการจัดกลุ่มเพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างได้ผลมากที่สุด

5. หลักสูตรคือสื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง เช่น หลักสูตรคือวิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเรา หรือ หลักสูตรประกอบด้วยสื่อกลางของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆซึ่งจะนำไปสู่ผลผลิตทางการเรียนที่พึงปรารถนา

6. หลักสูตรคือข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เช่น หลักสูตรคือข้อผูกพันของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในแง่ต่างๆซึ่งถูกเตรียมการไว้ภายใต้ทิศทางของโรงเรียน "ข้อผูกพัน" จะหมายถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้พบเห็นหรือสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำหรือต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจนได้แก่ข้อผูกพันที่ผู้เรียนมีไว้กับครู เพื่อนร่วมชั้น หรือบุคคลอื่น ข้อผูกพันที่มีกับองค์ประกอบเช่นวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ข้อผูกพันที่มีต่อเนื้อหาวิชา ความคิด และสัญลักษณ์ต่างๆ

7. หลักสูตรคือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เช่น หลักสูตรคือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและเนื้อหาสาระในส่วนที่เป็นงานทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทักษะและค่านิยมเพื่อที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้

8. หลักสูตรในความหมายอื่น (สัจจ อูทรานันท์, 2527 : 8)

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักสูตรน่าจะมีความหมาย 2 นัยคือ

1. เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วยรายวิชาต่างๆซึ่งมีลักษณะวิชาและการแนะนำเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาเอาไว้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติ และมีทักษะตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ข้อผูกพันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสิ่งประกอบอื่นทางการเรียนการสอนคือเมื่อผู้เรียนเข้าสู่การเรียนในหลักสูตรนี้แล้วจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของหลักสูตรให้ครบถ้วน จึงจะสำเร็จการศึกษาหรือได้รับประกาศนียบัตร

ในเรื่องขององค์ประกอบของหลักสูตรนั้นนักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรคล้ายคลึงและแตกต่างกัน เช่น

ทาบ (Hilda Taba, 1962 : 10) กล่าวว่าหลักสูตรโดยทั่วไปจะมียองค์ประกอบ ที่สำคัญคือ

1. วัตถุประสงค์ (aims and specific objective) หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังไว้ว่าเมื่อผู้เรียนผ่านหลักสูตรนี้แล้วควรมีคุณสมบัติอย่างไร วัตถุประสงค์นี้มีทั้งวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection and Organization of Content) หมายถึงเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่ผู้เรียนควรได้รับเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีคุณลักษณะต่างๆตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Pattern of learning and teaching) หมายถึงแผนการในการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนดหรือเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ตามที่กำหนด
4. การประเมินผลผลิต (Program of evaluation of the outcomes) หมายถึงโครงการที่จะประเมินเพื่อดูว่าผลผลิตที่ได้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่

ลูมิตร คุณานุกร (2523 : 9) กล่าวถึงหลักสูตรในรูปขององค์ประกอบ ว่ามี 4 องค์ประกอบคือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร (Objectives) หมายถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรนั้นๆ คาดหวังไว้โดยความมุ่งหมายนี้จะต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับปรัชญาหรือปณิธานที่วางไว้
2. เนื้อหา (Content) หมายถึงเนื้อหาสาระที่ผ่านการจัดลำดับการเรียนรู้ก่อน-หลังแล้วทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นขบวนการที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง โดยครูจะต้องนำเอาหลักสูตรที่กำหนดมาให้นำไปคิดแปลงให้เหมาะสมแล้วจึงนำไปสอน ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้จึงรวมกิจกรรมไว้ 3 อย่างคือการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพ และการสอนของครู
4. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการประเมินเพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรโดยมีขอบเขตคือการวิเคราะห์ตัวหลักสูตร การวิเคราะห์กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนและการวิเคราะห์โครงการประเมินหลักสูตร

จินคณา ยูนิพันธ์ (2527 : 53) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรพยาบาลว่า ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ฉบับ พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้มืองค์ประกอบดังนี้คือ

1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาและวิชาชีพของสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ รวมทั้ง มีความก้าวหน้าทางวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 หมวดวิชาคือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่ น้อยกว่า 130 หน่วยกิต และอย่างมากไม่เกิน 150 หน่วยกิต
3. โปรแกรมการเรียนซึ่งแสดงลำดับรายวิชาต่างๆที่นักศึกษาต้องเรียนตลอดหลักสูตร
4. การประเมินผลการเรียนการสอนในหลักสูตร จะต้องมึระบบ การประเมินผลที่ ใช้อยู่ในหลักสูตรทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปปฏิบัติได้
5. คำอธิบายรายวิชาของทุกรายวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรนั้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือความคาดหวังของหลักสูตรเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผลผลิตหรือผู้ที่ผ่านการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรนี้แล้วควรมีคุณลักษณะ เช่นไร
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์คือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรและมวลประสบการณ์ที่ กำหนดในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถหรือมีคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ใน วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงการจัดปัจจัยและสภาพ การจัดการเรียนการ- สอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนในหลักสูตร
4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรหรือการประเมินคุณลักษณะของผลผลิตที่ได้จาก หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร

เนื่องจากการศึกษาและสังคมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้เพราะการศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีหรือเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การศึกษามุ่งจัดขึ้นเพื่อให้

ผู้เรียนรู้จักตนเองว่าควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมอย่างไร การศึกษามุ่งให้คนมีวิจารณญาณในการคิด มุ่งให้คนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้การศึกษายังมุ่งให้คนมีอาชีพเลี้ยงตัวอยู่ในสังคมได้ด้วย ดังนั้นเมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาก็จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันไป ซึ่งในการพัฒนาการศึกษานั้นสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาคือหลักสูตรซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรนั้นมุ่งจะให้หลักสูตรที่ดีเหมาะสมกับสังคมในยุคนั้นๆ หลักสูตรที่ดีจะต้องพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะความชำนาญ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณา กำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะ เป็นรากฐานในการกำหนดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นๆ ข้อมูลที่ควรศึกษาได้แก่

1. ข้อมูลทางปรัชญาการศึกษา
2. ข้อมูลทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
3. ข้อมูลจากนักวิชาการแต่ละสาขา
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
5. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจ
6. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทางเทคโนโลยี

สำหรับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรนั้นนักวิชาการทางการศึกษาได้กำหนดไว้เป็นขั้นตอนต่างๆซึ่งพอจะสรุปได้ว่าควรประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 5 ประการคือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือกและจัดลำดับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงหลักสูตร

เมื่อพิจารณาขั้นตอนต่างๆแล้วจะเห็นว่าสามารถแยกกิจกรรมได้ 3 กลุ่ม คือ เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน(ผดุงครรภ์อนามัย)นั้น กองอนามัย-

ครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรนี้เมื่อ พ.ศ. 2525 และดำเนินการใช้หลักสูตรตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2526 โดยใช้เวลาศึกษาในหลักสูตรนี้ 2 ปี ดังนั้นปัจจุบันนี้จึงมีผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ซึ่งแสดงว่าการนำหลักสูตรไปใช้นั้นกระทำอย่างครบวงจรแล้วแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร จึงพอจะสรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรนี้ยังไม่ครบตามหลักการของการพัฒนาหลักสูตรคือมีเฉพาะการสร้างและการใช้หลักสูตรเท่านั้น แต่ยังไม่มีการประเมินผลหลักสูตรซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งกิจกรรมหนึ่งที่จะนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่ายิ่งขึ้นดังที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน และ บุญมี เณรยอด (2522 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า "การประเมินหลักสูตรคือกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อกำหนดว่าการจัดกิจกรรมหลักสูตรและการสอนได้ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และดูว่าการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายเพียงใด" การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องของการประเมินหลักสูตรเท่านั้น

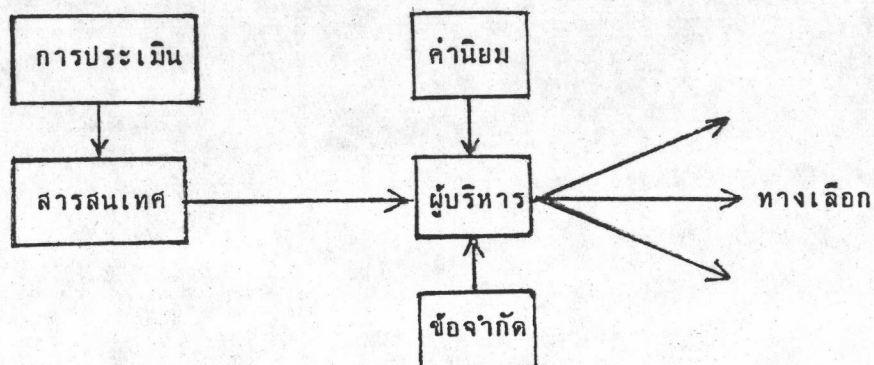
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ก่อนกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรนั้น ควรทราบความหมายของการประเมินว่าในที่นี้หมายความว่าอย่างไร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2528 : 94) กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งตอบคำถาม "How Good" การประเมินจึงมีความหมายได้ 2 ประการคือ

1. การประเมินหมายถึงการตัดสินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. การประเมินหมายถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (Information)

เพื่อช่วยในการตัดสินใจซึ่งแสดงได้ดังนี้

และในการประเมินสิ่งใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบการ (Performance) ที่ได้จากการวัดกับการตัดสินคุณค่าของส่วนประกอบการนั้น โดยการเปรียบเทียบส่วนประกอบการที่ได้จากการวัดกับเกณฑ์การประเมิน ซึ่งองค์ประกอบของการประเมินจะเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{การประเมินค่า} = \text{การวัด} + \text{การตัดสินใจ}$$

การประเมินค่าแบ่งเป็นประเภทต่างๆได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ เช่น

1. แบ่งตามหลักยึดในการประเมินค่า

1.1 การประเมินค่าตามอุดมการณ์ของโครงการ (Goal - Based Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนการประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

1.2 การประเมินค่าซึ่งอิสระจากอุดมการณ์ของโครงการ (Goal - Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการมีอะไรบ้าง

2. แบ่งตามเวลาที่ทำการประเมิน

2.1 การประเมินก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

2.2 การประเมินขณะปฏิบัติกิจกรรม

2.3 การประเมินหลังจากปฏิบัติกิจกรรม

3. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน

3.1 การประเมินเพื่อปรับปรุงหรือการประเมินความก้าวหน้า
(Formative Evaluation)

3.2 การประเมินเพื่อสรุปผลหรือการประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation)

4. แบ่งตามแบบจำลองของการประเมิน

4.1 การประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2 การประเมินที่มุ่งเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

4.3 การประเมินที่มุ่งนำผลไปช่วยในการตัดสินใจ

5. แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน

5.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation)

- 5.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
- 5.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- 5.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)
- 6. แบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน
  - 6.1 การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation)
  - 6.2 การประเมินกึ่งแท้กึ่งเทียม (Quasi Evaluation)
  - 6.3 การประเมินแท้จริง (True Evaluation)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ทิศนา ขมมณี ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรนี้เริ่มได้รับความสนใจในวงการศึกษามาตั้งแต่ ค.ศ.1960 แต่ ราล์ฟ ไทเลอร์ ก็นับว่าเป็นผู้วางรากฐานมาให้นับตั้งแต่ ค.ศ.1930 โดยไทเลอร์ได้ริเริ่มให้ คำนียามว่า การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตรจึงมุ่งไปที่การ เปลี่ยนแปลงเป็นจุดสำคัญ" และกล่าวว่า "สตีฟเฟิลบิมและคณะได้ให้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการ ประเมินผลหลักสูตรว่า การประเมินผลหลักสูตรคือ กระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม ต่อมาในปี ค.ศ.1963 ครอนบาคได้เขียนคำนิยามของการประเมินผลหลักสูตรไว้ในวารสาร Teachers College Record ว่าการประเมินผลหลักสูตรหมายถึงการรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ในเรื่องของโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา" (ทิศนา ขมมณี, ใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, บรรณาธิการ 2528 : 113) นอกจากนี้นักวิชาการทางการศึกษาของไทยก็ได้ให้ความหมาย หรือคำนิยามของการประเมินหลักสูตรไว้หลายท่าน เช่น

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 7) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่า "การประเมิน หลักสูตรคือการหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อย เพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุ"

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 203) ได้ให้ทัศนะว่า "การประเมินผลหลักสูตรเป็น การพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดในแง่คุณค่าของสิ่งที่ประเมิน เพื่อ นำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้นว่าเป็นอย่างไร มีคุณภาพ ดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง แก้ไข"

ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าการประเมินหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างมาก เพราะการประเมินผลจะทำให้ทราบว่าหลักสูตรนั้นมีคุณค่าเพียงใด การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตรหรือไม่ และผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด ซึ่งการประเมินหลักสูตรนี้อาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะประเมินเพื่ออะไร

รูปแบบหรือทฤษฎีของการประเมินหลักสูตรนั้นมีหลายลักษณะซึ่งลีวาย (Lewy, 1977 : 10) ได้สรุปไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร
2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร
3. การประเมินในลักษณะการตัดสินใจ

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรหรือการประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment Model or Objective Base Model) เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นับเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับใช้ประเมินหลักสูตรหรือโครงการที่ดำเนินการใช้เสร็จสิ้นลงแล้ว รูปแบบการประเมินในลักษณะนี้ได้แก่รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W.Tyler) รูปแบบการประเมินของครอนบาค (L.Cronbach) และรูปแบบการประเมินของสคริปเวิน (M. Scriven) เป็นต้น

ในที่นี้จะกล่าวโดยสังเขปถึงรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ซึ่งมุ่งเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้โดยมีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างรัดกุมชัดเจนและจำเพาะเจาะจงจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผลผลิตของโครงการก็จะเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของโครงการนั้นได้ ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้รูปแบบการประเมินนี้เช่น เพ็ญศิริ ดำนชนะ (2524) ได้วิจัยเรื่องการประเมินโครงการให้ทุนอุดหนุนการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2524 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการให้ทุนอุดหนุนการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้เทคนิคติดตามผล กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้รับทุนการศึกษาของโครงการให้ทุนอุดหนุนการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัยระหว่างปีการศึกษา 2511-2519 จำนวน 54 คน เปรียบเทียบกับผู้ไม่ได้รับทุนการศึกษา จำนวน 22 คน เพื่อดูผล

สัมฤทธิ์ของโครงการ ปรากฏว่าโครงการประสบความสำเร็จในบางส่วน ผู้รับทุนการศึกษามีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง ได้ทำงานตรงตามสาขาวิชาที่เรียนในระดับปริญญาโท มีผลงานวิชาการ ได้ติดตามเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ผู้รับทุนการศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อโครงการ และเห็นว่าโดยทั่วไปการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม ในส่วนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ มีผลการประเมินว่ายังมีความสูญเปล่าอันเนื่องจากการออกกลางคันและการใช้เวลาเรียนตลอดหลักสูตรนานเกินควร สัดส่วนวิทยานิพนธ์ระดับดีมากมีน้อย สัดส่วนผู้รับทุนการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมีน้อย และผู้รับทุนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ

2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร (Judgemental Model) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าเมื่อนำหลักสูตรหรือโครงการไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดนั้นจะได้ผลดีเพียงใด คุ่มค่าการลงทุนหรือไม่ การประเมินประเภทนี้จึงมุ่งนำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินคุณค่าซึ่งการประเมินลักษณะนี้อาจดำเนินการระหว่างการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) หรือเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) ก็ได้ รูปแบบการประเมินในลักษณะนี้ได้แก่รูปแบบการประเมินของสเติก (Robert E. Stake) และรูปแบบการประเมินของโพรวัส (M. Provus) เป็นต้น

รูปแบบการประเมินที่จะกล่าวถึงโดยสังเขปในที่นี้คือรูปแบบการประเมินของสเติก ที่เรียกกันว่าแบบจำลองการสนับสนุน (Countenance Model) รูปแบบนี้เน้นว่าการประเมินหลักสูตรหรือโครงการจะต้องประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนของการบรรยายและส่วนของการตัดสินคุณค่า ส่วนของการบรรยาย (Descriptive) นั้นคือการกล่าวถึงความคาดหวังและสิ่งที่เป็นจริงทั้งในเรื่องของปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ส่วนของการตัดสินคุณค่า (Judgement) คือการนำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในส่วนของการบรรยายไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่เหมาะสมแล้วจึงตัดสินคุณค่า โดยแบบจำลองนี้จะเน้นความสอดคล้องและความสมเหตุสมผลของการบรรยายและการตัดสินคุณค่าทั้งเชิงเหตุผลและเชิงประจักษ์ ตัวอย่างงานวิจัยที่ดำเนินการโดยประยุกต์ใช้แบบจำลองนี้คือ การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แบบจำลองความเป็นที่แนนซ์ของสเติกในการประเมินกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดขอนแก่น ของ สุพักตร์ พิบูลย์ (2527) โดยศึกษาข้อมูลภาคบรรยายเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มโรงเรียนทั้งในเรื่องของความคาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน

ฝ่ายวิชาการ และครูอาจารย์ซึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มโรงเรียน และศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านเป็นมาตรฐานในการตัดสินคุณค่ากิจกรรมของกลุ่มโรงเรียน สรุปผลการวิจัยในการประเมินกิจกรรมกลุ่มโรงเรียน 3 กลุ่ม พบว่ากลุ่มที่ 1 มีความพร้อมในด้านปัจจัยพื้นฐาน แนวทางการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นไปได้ด้วยดี จะมีจุดอ่อนในแง่ของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่ม ผลการดำเนินงานในรายกิจกรรมเกือบทุกรายการให้ผลเป็นที่น่าพอใจ ยกเว้นโครงการส่งเสริมการสอนวิชาการงานอาชีพ กลุ่มที่ 2 มีความพร้อมในด้านปัจจัยพื้นฐานและมีความพร้อมเพียงในหมู่กรรมการบริหารของกลุ่มอย่างยิ่ง ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้ด้วยดีและให้ผลเป็นที่น่าพอใจในทุกรายการกิจกรรม ปัญหาที่พบคือกลุ่มประสบปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับโครงการระยะยาวเพราะขาดการวางแผนในการควบคุมและติดตามโครงการที่เด่นชัด ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้จำนวน 1 โครงการคือโครงการจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน ส่วนกลุ่มที่ 3 ผลการประเมินพบว่ากลุ่มประสบปัญหาในด้านศูนย์กลางอำนาจการของกลุ่ม ปัญหาความพร้อมเพียงในหมู่กรรมการบริหาร ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 และประสบปัญหาในการติดตามผลงาน การปฏิบัติงานในบางส่วนทำไม่ได้ไม่สม่ำเสมอเกิดความขัดแย้งในหมู่กรรมการบริหารกลุ่ม และผลการประเมินพบปัญหาร่วมที่เกิดขึ้นทั้ง 3 กลุ่มคือความขาดแคลนในด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์ และงบประมาณ ขาดปฏิทินการปฏิบัติงานที่เด่นชัด ไม่มีการบรรจุรายการกิจกรรมปกติไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในขณะดำเนินงาน

3. การประเมินในลักษณะการตัดสินใจ (Decision Making Model) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เช่น รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Wayne W. Welch) และรูปแบบการประเมินของ Phi Delta Kappa ที่เรียกกันทั่วไปว่าแบบจำลองซิป (CIPP Model) เป็นต้น

ในการประเมินโครงการหรือการประเมินหลักสูตรของwelchนั้นเมื่อจะทำการประเมินจะต้องตอบคำถาม 3 ข้อเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคือ

1. ทำไมต้องประเมินหรือประเมินทำไม การตอบคำถามนี้จะช่วยให้ผู้ประเมินทราบถึงความสำคัญของปัญหาหรือสิ่งที่กำลังศึกษาว่า การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) การประเมินสรุป (Summative Evaluation) หรือ

ประเมินเพื่อการบริหาร (Administrative Evaluation) เป็นต้น

2. ประเมินอะไร ในการตอบคำถามข้อนี้ได้นั้นผู้ประเมินจะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับสิ่งที่ประเมินว่าคืออะไร มีรายละเอียดอย่างไร

3. จะประเมินอย่างไร คำถามข้อนี้จะช่วยให้ผู้ประเมินมองเห็นถึงวิธีการและขั้นตอนของกระบวนการในการประเมินซึ่งเวลช์ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการประเมินไว้ 3 ขั้นตอนคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผล ซึ่งคำถามและขั้นตอนการประเมินตามแบบการประเมินของเวลช์นี้สามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการที่มีรูปแบบต่างๆได้อย่างกว้างขวางและสามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินตามรูปแบบอื่นๆได้

ที่กล่าวมานี้เป็นความรู้โดยสังเขปเกี่ยวกับการประเมินในลักษณะการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินของเวลช์ ส่วนการประเมินในลักษณะการตัดสินใจอีกรูปแบบคือแบบจำลองซิปนั้นจะกล่าวในเรื่องต่อไป

การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)

คณะกรรมการสมาคมด้านหลักสูตร (Phi Delta Kappa) ซึ่งมีสตีฟเฟิลบิมเป็นหัวหน้าคณะ ได้พัฒนาแนวคิดในการประเมินโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานโครงการให้บรรลุผลสำเร็จโดยเน้นการประเมิน 4 ด้านคือ

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

จากกรอบการประเมิน 4 ด้านนี้เองคนทั่วไปจึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่าแบบจำลองซิป (CIPP Model) โดยการประเมินแต่ละด้านนั้นมีใจความสำคัญโดยสรุปดังนี้คือ

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินเนื้อความซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของระบบ มีวิธีประเมิน 2 วิธีคือ

1.1 Contingency Mode หมายถึงการประเมินสภาวะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนาส่งเสริมโครงการหรือหลักสูตรให้ดีขึ้นโดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆเช่น การประเมิน

ค่านิยมของชุมชน แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจ สถิติประชากร ฯลฯ ซึ่งการสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต ซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป

1.2 Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือประเมินตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนำสู่ระบบการศึกษาคือ ผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งประกอบอื่นๆ ได้แก่ ตำรา โสตทัศนูปกรณ์ และสถานที่เรียน เป็นต้น ซึ่งการประเมินปัจจัยเบื้องต้นจะช่วยให้ได้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจว่าในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพนั้น ควรปรับปรุงในปัจจัยเบื้องต้นใดบ้าง

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่เป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ในการประเมินหลักสูตรในด้านกระบวนการนี้ก็คือ การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าวิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่ และทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีความคลาดเคลื่อนประการใดบ้างที่ควรปรับปรุงแก้ไข

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือหลักสูตร หรือเป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรโดยการนำผลที่ได้จากการวัดเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute criteria) หรือเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนแล้วและทำการแปลผลโดยอาศัยรายงานจากการประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย

จึงพอจะสรุปได้ว่าแบบจำลองซีป (CIPP Model) เป็นการประเมินทั้งระบบ ในรายละเอียดต่างๆ มีลักษณะเพื่อชี้ให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยที่ควรปรับปรุง และแม้ว่ารูปแบบนี้จะเหมาะสมสำหรับผู้บริหารใช้ทำการประเมินผลงานควบคู่กับการปรับปรุงบริหารก็ตาม แต่รอบการประเมินนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางและนำมาประยุกต์ใช้แม้ว่าผู้ประเมินจะได้เป็นผู้บริหารทั้งนี้เพราะข้อมูลที่ได้อย่างครอบคลุมนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการเสนอข้อมูลเพื่อการปรับปรุงงานทั้งระบบได้มากที่สุด จึงทำให้รูปแบบของการ-

ประเมินนี้เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการประเมินโครงการและประเมินหลักสูตรใน
ปัจจุบัน สำหรับตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินในลักษณะของการตัดสินใจมีมากมาย เช่น

ลักขณา บรรพกาญจน์ (2523) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการอบรมครูประจำ
การที่ไม่มีวุฒิ โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรคือครูประจำการที่
เข้ารับการอบรมในโครงการนี้ รุ่นที่ 4 จำนวน 77 คน และอาจารย์ที่ให้การอบรม จำนวน
5 คน ด้วยการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ชนิด คือ แบบสอบถามสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาชุดครูวิทยาศาสตร์ (สร้างโดยคณะอาจารย์ประจำกองส่งเสริมวิทยฐานะครู) แบบสำรวจ
ความต้องการและความคาดหวังของครูประจำการที่มาเรียนวิชาชุดครูวิทยาศาสตร์ 400 ชั่วโมง
ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการเรียนการ
สอนของครูประจำการ แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ และแบบสังเกตการสอน
ซึ่งเครื่องมือ 4 ชนิดหลังนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิธีวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง
ฐานนิยม ค่ามัธยเทศคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทดสอบค่าที ผลการวิจัย
ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาชาติและความต้อง-
การความคาดหวังของครูประจำการ มีทรัพยากรเพียงพอในการดำเนินการอบรมอย่างมี
ประสิทธิภาพ การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้และโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วาง
ไว้ทุกประการ

พรทิพย์ อางณรงค์ (2525) วิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะ
ทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากกลุ่ม
ตัวอย่างประชากรคือ อาจารย์ที่ทำการสอน 51 คน ผู้เข้ารับการอบรม 57 คน และคณะ -
กรรมการดำเนินงานหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง 8 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
อย่างไม่เป็นทางการ และใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิธีวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์
เนื้อเรื่อง ค่ามัธยเทศคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ปรากฏผลการวิจัย
ว่าจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรมีลักษณะของจุดมุ่งหมายที่ดีและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของ
คณะพยาบาลศาสตร์ และวัตถุประสงค์เฉพาะแต่ละสาขาวิชานั้นเหมาะสมดีแล้ว เนื้อหาสาระ
ของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่ยังมีบางส่วนที่มีความ
ซ้ำซ้อนกันอยู่บ้างซึ่งควรได้รับการปรับปรุง ในด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมี -
คุณสมบัติครบตามเกณฑ์กำหนด ซึ่งเกณฑ์กำหนดไว้นั้นเหมาะสมดีแล้วแต่ควรเพิ่มเกณฑ์ในเรื่อง

ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลเกี่ยวกับแขนงวิชาที่อบรมให้ชัดเจน ด้านอาจารย์มีความเหมาะสมทั้งด้านปริมาณและคุณลักษณะ ด้านสิ่งแวดล้อมประกอบการเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ มีเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน แต่บริการบางอย่างควรปรับปรุงให้ดีขึ้นเช่นบริการเรื่องห้องสมุด เป็นต้น ด้านการวางแผนดำเนินงานตลอดหลักสูตรได้มีการวางแผนไว้อย่างมีระเบียบ กระบวนการดำเนินงานตามแผนโดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอนเป็นไปโดยราบรื่นเป็นที่พอใจของผู้เข้ารับการอบรม แต่ยังมีบริการด้านสวัสดิการบางอย่างที่ควรปรับปรุง ผลผลิตของหลักสูตรนี้เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการพยาบาลเฉพาะทาง

สุทัศน์ วิวัฒน์ประที (2527) วิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากประชากรคือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 5 คน อาจารย์ 13 คน นักศึกษา 63 คน และหัวหน้าผู้รับผิดชอบนักกายภาพบำบัด 20 คน ใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 5 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อดำเนินการหาค่าสถิติร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบระหว่างคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ ผลการวิจัยสรุปว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นจุดมุ่งหมายระดับทั่วไประบุให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านสติปัญญา ความสามารถ ทักษะค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ และด้านทักษะความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ โครงสร้างของหลักสูตรเน้นทางด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ บัณฑิตเบื้องต้นด้านอาจารย์ไม่เหมาะสมเพราะอาจารย์ทำหน้าที่ด้านการวิจัยและบริการทางด้านวิชาการค่อนข้างต่ำ สัดส่วนวุฒิของอาจารย์ประจำต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำรา และสถานที่เรียนไม่เพียงพอกับนักศึกษา แต่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับดี กิจกรรมการเรียนการสอนมีบางอย่างควรปรับปรุงแก้ไข ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความสามารถ มีทัศนคติที่ดี มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพมีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สนธิ วิศิษฐภาค (2528) วิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่าพุทธศักราช 2525 โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร 1,388 คน คืออาจารย์โรงเรียนรวมเหล่า 80 คน นักเรียนรวมเหล่า 577 คน นักเรียนทหารตำรวจ

576 คน และอาจารย์โรงเรียนทหารตำรวจ 155 คน ใช้เครื่องมือคือแบบวิเคราะห์ความ สอดคล้องของหลักสูตร และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 4 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปว่า นโยบายของโรงเรียนรวมเหล่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาสาระ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน ยกเว้นนโยบายเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีถึคมันในสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไม่ปรากฏชัดเจนในวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร แต่ได้มีการปฏิบัติตามนโยบายนี้ชัดเจนดังปรากฏในการฝึกปฏิบัติประจำวันตลอดเวลาของการเป็น นักเรียนรวมเหล่า อาจารย์โรงเรียนรวมเหล่ามีความเห็นว่าหลักสูตรนี้มีความเหมาะสมทุกด้าน อาจารย์โรงเรียนทหารตำรวจมีความเห็นว่าหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่าสอดคล้องกับหลักสูตร ของโรงเรียนทหารตำรวจ นักเรียนทหารตำรวจมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนรวมเหล่ามีความเหมาะสมแล้ว การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนักเรียนรวมเหล่าเห็นว่า เนื้อหาวิชาในหลักสูตรนี้สามารถเรียนได้อย่างเข้าใจดี เนื้อหามีปริมาณเหมาะสมกับเวลาสอน โรงเรียนทหารตำรวจเห็นว่าเนื้อหาวิชาในหลักสูตรนี้จำเป็นและมีปริมาณพอดีแล้ว แต่การจัด การเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่ามีปัญหาด้านห้องเรียนรวม วัสดุอุปกรณ์และ หนังสือค้นคว้าไม่เพียงพอ มีโอกาสใช้ห้องสมุดน้อย อาจารย์โรงเรียนรวมเหล่าเห็นว่าทำให้ บริการด้านเอกสารหลักสูตรและห้องสมุดเหมาะสมแล้ว แต่การให้ความรู้ในการนำหลักสูตรไป ใช้และด้านวัสดุอุปกรณ์ยังไม่ดีพอ การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอน นักเรียน- รวมเหล่าเห็นว่าจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีบรรยายมากกว่าเทคนิควิธีสอนอื่นๆ นักเรียน- ทหารตำรวจมีความเห็นว่าจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่าและกิจกรรม ปฏิบัติได้ผลน้อย ในขณะที่อาจารย์โรงเรียนรวมเหล่าเห็นว่าความเหมาะสมของการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่าได้ผลน้อยเช่นกัน อาจารย์โรงเรียนทหารตำรวจเห็นว่า สัมฤทธิ์ผลอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนรวมเหล่ามีความสามารถติดตามเนื้อหาวิชาของหลักสูตร โรงเรียนรวมเหล่า พุทธศักราช 2525 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน(ผดุงครรภ์อนามัย)

ปรัชญาทางการศึกษา กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมี หน้าที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน(ผดุงครรภ์อนามัย) มีความเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ ผดุงครรภ์สาธารณสุขที่จะไปให้บริการสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพต่อชุมชนในชนบทจะต้องเป็น

สตรีที่มาจากท้องที่ในชนบท มีคุณสมบัติเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีศีลธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ต้องมีความรู้ทางด้านวิชาชีพอย่างเพียงพอ เพื่อสามารถตัดสินใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสมต่อความรับผิดชอบทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้รับบริการทั้งในด้านการทำคลอด การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งการจำแนก วิเคราะห์ วินิจฉัย และแก้ปัญหาทางด้านการอนามัยแม่และเด็ก การรักษาพยาบาล และการสาธารณสุขอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ทั่วไป เจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์สาธารณสุขผู้สำเร็จการศึกษา จากหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน(ผดุงครรภ์อนามัย)นี้ จะมีเจตคติที่ดีต่อชุมชนในชนบทและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถในการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนในชนบทอันได้แก่ การทำคลอด การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งการค้นหาปัญหาสาธารณสุขและดำเนินการแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการทำคลอดและการอนามัยแม่และเด็ก อีกทั้งสามารถเป็นผู้แทนของกระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนเป็นหัวหน้าสถานบริการสาธารณสุขระดับตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์เฉพาะ เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรนี้แล้วสามารถ

1. ปฏิบัติงานในวิชาชีพผดุงครรภ์สาธารณสุขด้วยความพอใจ โดยมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมอันดีของชุมชน
2. ให้บริการตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2518) เกี่ยวกับการผดุงครรภ์ขั้นหนึ่งได้
3. วิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาสาธารณสุข ตลอดจนวางแผนปฏิบัติงานสาธารณสุข-ชุมชนในชนบท รวมทั้งตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม
4. ส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชนทั้งทางร่างกายและจิตใจได้
5. ป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดต่อได้
6. ให้สุขศึกษาแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้
7. ชักชวนประชาชนให้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา

การสาธารณสุขชุมชน

8. วางแผนและดำเนินการฝึกอบรมด้านการสาธารณสุขตลอดจนเป็นวิทยากรระดับตำบลได้
9. วางแผนและนิเทศงานสาธารณสุขระดับตำบลและอำเภอได้
10. บริหารงานในสถานบริการสาธารณสุขที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมต่างๆให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชนในด้านอนุรักษ์ความเป็นไทยและส่งเสริมสุขภาพได้
11. ประเมินผลงาน ตลอดจนทำสถิติระเบียบงานด้านสาธารณสุขได้ถูกต้องและทันเวลา
12. ประสานงานและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานสาธารณสุข สภาตำบล ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆได้
13. เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการสภาตำบลและกลุ่มเป้าหมายอื่นๆได้
14. พัฒนาตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
15. พัฒนาตนเองในด้านวิชาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความก้าวหน้าใน

การปฏิบัติงานชุมชน และตลอดจนการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

โครงสร้างของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 3 หมวดวิชา และมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 82 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น

1. วิชาพื้นฐานทั่วไป 20 หน่วยกิต (คิดเป็นร้อยละ 24.4 ของหน่วยกิตรวม)
2. วิชาชีพ 60 หน่วยกิต (คิดเป็นร้อยละ 73.2 ของหน่วยกิตรวม)
3. วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต (คิดเป็นร้อยละ 2.4 ของหน่วยกิตรวม)

โดยแต่ละหมวดวิชาประกอบด้วยรายวิชาต่างๆดังนี้ คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รหัส ประจำ วิชา	วิชา	จำนวนหน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิต รวม	หน่วยกิต ที่เขียน ท้ายชื่อวิชา ชม/สัปดาห์
		ทฤษฎี	ฝึกใน ห้อง ปฏิบัติการ	ฝึกในหอ ผู้ป่วย/ ภาคสนาม		
	<u>วิชาพื้นฐานทั่วไป</u>					
ม.101	1. ภาษาไทย	2	0	0	2	2(2-0-0)
ม.202	2. ภาษาอังกฤษ	2	0	0	2	2(2-0-0)
ม.103	3. พละนามัย	0	0	1	1	1(0-0-4)
ส.101	4. เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น	1	0	0	1	1(1-0-0)
ส.102	5. จิตวิทยาทั่วไป	2	0	0	2	2(2-0-0)
ส.103	6. จิตวิทยาพัฒนาการ	1	0	0	1	1(1-0-0)
ส.204	7. สังคมวิทยาและการสาธารณสุข	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.101	8. เคมี	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.102	9. ฟิสิกส์	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.203	10. ชีวสถิติ	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.104	11. จุลชีววิทยา ปาราสิตวิทยา และพยาธิวิทยา	2	1	0	3	3(2-2-0)
	รวม	18	1	1	20	20(18-2-4)

รหัส ประจำ วิชา	วิชา	จำนวนหน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิต รวม	หน่วยกิต ที่เขียนท้าย ชื่อวิชา (ชม/สัปดาห์)
		ทฤษฎี	ฝึกใน ห้อง ปฏิบัติการ	ฝึกในหอ ผู้ป่วย/ ภาคสนาม		
	<u>วิชาชีพ</u>					
ม.104	1. จรรยาวิชาชีพ	1	0	0	1	1(1-0-0)
ม.105	2. สุขศึกษา	1	0	1	2	2(1-0-4)
ว.105	3. กายวิภาคศาสตร์และ สรีรวิทยา	3	1	0	4	4(3-2-0)
ว.106	4. เกสัชวิทยา	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.107	5. การพยาบาล 1	2	1	1	4	4(2-2-4)
ว.108	6. การพยาบาล 2	2	0	1	3	3(2-0-4)
ว.109	7. การพยาบาล 3	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.210	8. การพยาบาล 4	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.111	9. การรักษาพยาบาล 1	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.112	10. การรักษาพยาบาล 2	3	0	0	3	3(3-0-0)
ว.113	11. การรักษาพยาบาล 3	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.214	12. การรักษาพยาบาล 4	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.215	13. การรักษาพยาบาล 5	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.216	14. ปฏิบัติการรักษาพยาบาล	0	0	2	2	2(0-0-8)
ว.117	15. สุนติศาสตร์และการพยาบาล สุนติศาสตร์ 1	1	1	0	2	2(1-2-0)
ว.118	16. สุนติศาสตร์และการพยาบาล สุนติศาสตร์ 2	2	1	0	3	3(2-2-0)
ว.219	17. สุนติศาสตร์และการพยาบาล สุนติศาสตร์ 3	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.120	18. ปฏิบัติการพยาบาลสุนติศาสตร์1	0	0	1	1	1(0-0-4)

รหัส ประจำ วิชา	วิชา	จำนวนหน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิต รวม	หน่วยกิต เขียนท้าย ชื่อวิชา (ชม/สัปดาห์)
		ทฤษฎี	ฝึกใน ห้อง ปฏิบัติการ	ฝึกใน หอผู้ป่วย/ ภาคสนาม		
ว.121	19. ปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์2	0	0	3	3	3(0-0-12)
ว.222	20. ปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์3	0	0	1	1	1(0-0-4)
ว.223	21. การบริหารทารก	1	0	1	2	2(1-0-4)
ว.224	22. การอนามัยแม่และเด็ก 1	1	0	1	2	2(1-0-4)
ว.225	23. การอนามัยแม่และเด็ก 2	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.226	24. ปฏิบัติการอนามัยแม่และเด็ก	0	0	1	1	1(0-0-4)
ว.227	25. การวางแผนครอบครัว	1	0	1	2	2(1-0-4)
ว.228	26. โภชนาการ	1	1	0	2	2(1-2-0)
ว.229	27. การสุขาภิบาล	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.230	28. การควบคุมโรคติดต่อ	2	0	0	2	2(2-0-0)
ว.231	29. การสาธารณสุขชุมชน	2	0	1	3	3(2-0-4)
ว.232	30. ปฏิบัติการสาธารณสุขชุมชน	0	0	5	5	5(0-0-20)
	รวม	35	5	20	60	60(35-10-80)
	<u>วิชาเลือก</u>					
ม.206	1. การใช้ห้องสมุด	0	1	0	1	1(0-2-0)
ส.205	2. การศึกษาอิสระ	0	0	1	1	1(0-0-4)
ว.233	3. คหกรรมศาสตร์	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.234	4. การเกษตรเบื้องต้น	1	0	0	1	1(1-0-0)
ว.235	5. การใช้สมุนไพร	1	0	0	1	1(1-0-0)
	* ให้เลือกศึกษาไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต *					

คำชี้แจงเกี่ยวกับรหัสประจำวิชา หน่วยกิต และชั่วโมงเรียน

1. รหัสประจำวิชา

1.1 ตัวอักษร ส.ม.ว. หมายถึงกลุ่มวิชาที่ศึกษาซึ่งมี 3 กลุ่มคือ

ส. หมายถึง วิชาในกลุ่มสังคมศึกษา (Sociology = So)

ม. หมายถึง วิชาในกลุ่มมนุษยศาสตร์ (Humanity = Hu)

ว. หมายถึง วิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Science +
Mathematic = Sc.M)

1.2 ตัวเลข หมายถึง ลำดับปีที่ศึกษาและลำดับที่วิชา

ตัวเลขหลักร้อย หมายถึง ปีที่ศึกษา

ตัวเลขหลักหน่วยและหลักสิบ หมายถึง ลำดับวิชา

2. หน่วยกิตและชั่วโมงเรียน มีการกำหนดดังนี้คือ

2.1 วิชาทฤษฎี 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียนในห้องเรียน 18 ชั่วโมงใน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในภาคเรียนปกติ

2.2 วิชาที่ฝึกในห้องปฏิบัติการ 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาศึกษาและฝึกปฏิบัติในห้องสาธิตหรือห้องฝึกปฏิบัติการ 36 ชั่วโมงใน 1 ภาคเรียน หรือ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในภาคเรียนปกติ

2.3 วิชาที่ฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วย/ภาคสนาม 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาศึกษาและฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยหรือฝึกปฏิบัติการสาธารณสุขชุมชนในสถานที่ฝึก ณ จังหวัด-เจ้าของทุน 72 ชั่วโมงใน 1 ภาคเรียน หรือ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในภาคเรียนปกติ

ระยะเวลาของการศึกษาในหลักสูตร กำหนดระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยแบ่งเวลาแต่ละปีเป็น 3 ภาคเรียนคือภาคเรียนปกติภาคเรียนละ 18 สัปดาห์ จำนวน 2 ภาคเรียน และภาคเรียนพิเศษใช้เวลาเรียน 9 สัปดาห์อีก 1 ภาคเรียน โดยนับรวมเวลาของการวัดผลประเมินผลการเรียนด้วย

การวัดผลประเมินผลการศึกษา

1. นักศึกษาจะต้องมีเวลาเรียนแต่ละวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนภาคทฤษฎี และร้อยละ 100 ของเวลาเรียนภาคปฏิบัติ จึงจะมีสิทธิ์ได้รับการวัดผลประเมิน

ผลการเรียนในรายวิชานี้ นอกเหนือจากนี้ให้คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนพิจารณาให้สิทธิ์เป็นรายๆไป

2. การประเมินผลแต่ละรายวิชาจะประเมินเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งมีความหมายและค่าจุดลำดับชั้นดังนี้ คือ

สัญลักษณ์	ความหมาย	ค่าจุดลำดับชั้น
A	ผลการประเมินอยู่ในขั้นดีมาก (Very good)	4
B	ผลการประเมินอยู่ในขั้นดี (Good)	3
C	ผลการประเมินอยู่ในขั้นพอใช้ (Fair)	2
D	ผลการประเมินอยู่ในขั้นอ่อน (Poor)	1
F	ผลการประเมินไม่ผ่าน (Fail)	0
I	การวัดผลไม่สมบูรณ์ (Incomplete)	

3. การให้สัญลักษณ์ A B C D และ F จะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

3.1 นักศึกษาเข้าสอบหรือมีผลงานที่ประเมินผ่านจุดลำดับชั้นต่างๆ

3.2 การให้ F จะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

3.2.1 นักศึกษาขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการวิชาการ

3.2.2 นักศึกษามีเวลาเรียนภาคทฤษฎีไม่ถึงร้อยละ 80 ของการเรียน

ในรายวิชานี้

3.2.3 นักศึกษาทุจริตในการสอบ

3.3 การเปลี่ยน F จะกระทำได้เมื่อนักศึกษาสอบแก้ตัวได้คะแนนสูงขึ้นจนกระทั่งผ่านเกณฑ์ของรายวิชานี้โดยไม่ต้องเรียนซ้ำวิชาและมีสิทธิ์ได้ไม่เกิน D หรือ C

3.4 การให้ I จะกระทำได้ในกรณีที่นักศึกษาไม่สามารถเข้ารับการวัดผลในรายวิชานี้โดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนแล้ว

3.5 การเปลี่ยน I จะกระทำได้ในกรณีที่นักศึกษาได้ทำการสอบหรือมีผลงานตามกำหนด ที่อาจารย์ผู้สอนจะประเมินได้ครบถ้วน

4. การประเมินผลการศึกษา

4.1 การศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 นักศึกษาต้องได้จุดล่าดับชั้นเฉลี่ยสะสม ไม่น้อยกว่า 1.75 จึงจะมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาต่อไปได้ ถ้าค่าจุดล่าดับชั้นเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 ให้เรียนซ้ำในภาคการศึกษาเดิมและให้ยกเว้นการเรียนซ้ำในรายวิชาที่สอบได้จุดล่าดับชั้น 2.00 ขึ้นไป ทั้งนี้ให้เรียนซ้ำได้ไม่เกิน 1 ครั้ง

4.2 ภาคการศึกษาต่อไปทุกภาคจะต้องได้ค่าจุดล่าดับชั้นเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 2.00 และต้องสอบได้ตามข้อ 6.2 และ 6.3 จึงจะมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาต่อไปได้

5. การคำนวณค่าจุดล่าดับชั้นเฉลี่ยสะสมให้ใช้จุดทศนิยม 2 ตำแหน่งไม่ปัดเศษ

6. การเสนอให้ประกาศนียบัตรจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้คือ

6.1 ต้องศึกษาครบหลักสูตร

6.2 ต้องได้ค่าจุดล่าดับชั้นไม่ต่ำกว่า 1.00 ทุกรายวิชายกเว้นในข้อ 6.3

6.3 ในรายวิชาต่อไปนี้จะต้องได้ค่าจุดล่าดับชั้นไม่ต่ำกว่า 2.00 คือ

6.3.1 สุนติศาสตร์และการพยาบาลสุนติศาสตร์ 1-3

6.3.2 ปฏิบัติการพยาบาลสุนติศาสตร์ 1-3

6.3.3 การบริบาลทารก

6.3.4 การอนามัยแม่และเด็ก 1-2

6.3.5 ปฏิบัติการอนามัยแม่และเด็ก

6.3.6 การรักษาพยาบาล 1-5

6.3.7 การสาธารณสุขชุมชน

6.3.8 ปฏิบัติการสาธารณสุขชุมชน

6.4 ต้องได้ค่าจุดล่าดับชั้นเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร (Cumulative Grade Point Average) ไม่น้อยกว่า 2.00

6.5 ไม่เป็นผู้ถูกลงโทษให้รอรับประกาศนียบัตร (Adding) ตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

7. ในกรณีที่นักศึกษาได้จุดล่าดับชั้นเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรน้อยกว่า 2.00 นั้น นักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียนซ้ำเฉพาะวิชาที่คณะกรรมการวิชาการได้พิจารณาแล้วเพื่อสอบให้ได้จุดล่าดับชั้นสูงขึ้น (Re-grade)

8. นักศึกษาจะต้องมีคะแนนความประพฤติไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนความประพฤติตลอดหลักสูตร

9. ในกรณีอื่นนอกเหนือจากนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนเป็นรายๆไป

อาจารย์ผู้ทำการสอน อาจารย์ผู้ทำการสอนนักเรียนผดุงครรภ์อนามัยแบ่งได้ 3 กลุ่ม

1. อาจารย์ประจำโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ดำรงตำแหน่งวิทยากร ปฏิบัติงานในโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ทำหน้าที่สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในรายวิชาต่างๆโดยเฉพาะในหมวดวิชาชีพตลอดจนทำงานด้านวิชาการและงานบริหาร บางระดับในโรงเรียนด้วย

2. อาจารย์จากฝ่ายบริการ หมายถึง แพทย์ พยาบาลวิชาชีพ เกสซิกอร์ นักโภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานด้านบริการประจำฝ่ายต่างๆของศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต ซึ่งจะต้องสอนนักศึกษาในภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติเป็นบางรายวิชา

3. อาจารย์พิเศษ หมายถึงอาจารย์จากสถาบันอื่นเช่นแพทย์ นักวิทยาศาสตร์-การแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ และอาจารย์วิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งทางโรงเรียนเชิญมาสอนในบางรายวิชา

สถานที่สอนและจำนวนนักศึกษา กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวง - สาธารณสุข มีโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยในสังกัดรวม 7 แห่งกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ มีหน้าที่ผลิตผดุงครรภ์ให้แก่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในเขตที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งสามารถรับนักศึกษาได้ประมาณปีละ 900 คน แบ่งรับปีละ 2 รุ่นคือในเดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม เข้าศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยยาชีวะ รับรุ่นละ 55 คน รวม 110 คน
2. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยลำปาง รับรุ่นละ 70 คน รวม 140 คน
3. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยขอนแก่น รับรุ่นละ 75 คน รวม 150 คน
4. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยยะลา รับรุ่นละ 55 คน รวม 110 คน
5. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยราชบุรี รับรุ่นละ 75 คน รวม 150 คน
6. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยเชียงใหม่ รับรุ่นละ 70 คน รวม 140 คน

7. โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัยนครสวรรค์ รับรุ่นละ 50 คน รวม 100 คน

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

1. เป็นสตรีโสด สัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า 17 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์โดยนับถึงวันปิดรับสมัคร และมีส่วนสูงไม่น้อยกว่า 145 เซนติเมตร สำหรับหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรทุนให้แก่เจ้าหน้าที่ (ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำ) จะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นสตรีโสด และผู้บังคับบัญชาเห็นสมควรให้เข้าศึกษา อนุมัติให้มีอายุไม่เกิน 40 ปีบริบูรณ์จึงจะมีสิทธิ์สมัครเข้าสอบคัดเลือกได้
2. มีวุฒิมัธยมศึกษามัธยมปีที่ 6 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 5 เดิม (ไม่รับเทียบเท่า)
3. มีภูมิลำเนาของตนอยู่ในท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรทุนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปีหรือมีภูมิลำเนาของบิดามารดาอยู่ในท้องถิ่นนั้นมาไม่น้อยกว่า 5 ปีโดยนับถึงวันปิดรับสมัคร
4. ผ่านการสอบคัดเลือกตามเกณฑ์กำหนด
5. มีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนตามระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518

หมายเหตุ การจัดสรรทุนในที่นี้คือกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขจะเป็นผู้จัดสรรว่าในปีนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดใดควรได้รับการจัดสรรให้รับสมัครบุคคลเข้าศึกษาในหลักสูตรไหน เป็นจำนวนเท่าใด โดยเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะมีอัตราบรรจุคอยรองรับแล้วแจ้งไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดต่างทราบและดำเนินการรับสมัครตามขั้นตอน โดยผู้สมัครทุกคนทุกจังหวัดจะสอบข้อเขียนด้วยข้อสอบชุดเดียวกันในวันและเวลาเดียวกัน ผู้ผ่านการสอบข้อเขียนจะต้องผ่านการสอบสัมภาษณ์จึงจะมีสิทธิ์ทำสัญญารับทุนเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้ได้ สำหรับการรับทุนการศึกษานั้นผู้เรียนจะมีที่พักในโรงเรียนและมีอาหารให้ตลอดเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยในสัญญามีสาระสำคัญคือ

1. เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วผู้รับทุนจะต้องปฏิบัติงาน ณ สถานบริการที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเจ้าของทุนมอบหมายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 เท่าของเวลาที่ใช้ในการศึกษา โดยเศษของปีให้คิดเป็น 1 ปี
2. ในกรณีที่นักศึกษาใช้เวลาเรียนนานเกินกว่า 2 ปีที่กำหนดนักศึกษาจะต้องเสียเงินค่าอาหารในช่วงเวลาที่ใช้เกินนั้นโดยจ่ายในอัตราที่กำหนด

3. ในกรณีที่ไม่สามารถเรียนได้สำเร็จตามหลักสูตรกำหนด ผู้รับทุนการศึกษาจะต้องชดเชยทุนคืนแก่รัฐบาลพร้อมดอกเบี้ยและเงินค่าปรับอีกหนึ่งเท่าของเงินทุนที่ใช้ไปทั้งหมด การชดเชยเงินคืนแก่รัฐบาลนี้จะได้รับการยกเว้นในกรณีสุดวิสัย เช่น ตาย เจ็บป่วยทางร่างกาย หรือจิตใจมากจนคณะกรรมการแพทย์ลงความเห็นว่าเป็นไม่สามารถเรียนต่อไปได้ เป็นต้น

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน(ผดุงครรภ์อนามัย)แล้ว ผู้วิจัยในฐานะเป็นกรรมการผู้หนึ่งในคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรนี้และในฐานะเป็นอาจารย์ของโรงเรียนผดุงครรภ์-อนามัย จึงตัดสินใจทำการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้ตามกรอบการประเมินของแบบจำลองชิป (CIPP Model) แต่ในด้านการประเมินบริบท (Context Evaluation)นั้นกองอนามัย-ครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการศึกษาในลักษณะ Contingency Mode ไปแล้วด้วยการศึกษาสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่นการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการดำเนินงานสาธารณสุขของชาติ ศึกษาความต้องการของผดุงครรภ์อนามัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่และเกี่ยวกับความต้องการด้านความก้าวหน้าในการทำงานในวิชาชีพ ศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อบริการที่จะได้รับจากผดุงครรภ์อนามัยและศึกษาข้อมูลพื้นฐานอื่นที่จำเป็น ก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเมื่อ พ.ศ.2525 เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินบริบทในครั้งนี้จะศึกษาในลักษณะ Congruence Mode คือศึกษาถึงความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ที่วางไว้ คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนหรือไม่เพียงใด สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่เพียงใด โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรวางไว้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ส่วนการประเมินด้านอื่นจะเป็นไปตามกรอบการประเมินที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้น.